

UWAGA: W CZASIE PANDEMII COVID 19 WZROSŁA ILOŚĆ SZKODLIWYCH I MYLĄCYCH TEORII SPISKOWYCH. CZASEM TRUDNO JE ROZPOZNAĆ LUB NIE WIADOMO, JAK SOBIE Z NIMI RADZIĆ.

TEORIE SPISKOWE

Czy to jedna z nich?

Sprawdź autora_kę – kto pisze i dlaczego?

MAŁO PRAWDOPODOBNE

- Autor_ka posiada uznane kwalifikacje i referencje w danej dziedzinie.
- Autor_ka posługuje się możliwymi do sprawdzenia faktami i dowodami oraz badaniami naukowymi.

TAK

PRAWDOPODOBNE

- Autork_ka jest samozwańczym ekspertem/samozwańczą ekspertką bez powiązań z żadną renomowaną organizacją ani instytucją.
- Autork_ka twierdzi, że ma referencje, ale nie wytrzymują one weryfikacji lub zostały zawieszono.

NIE

TAK

Sprawdź źródło – czy jest rzetelne i cieszy się dobrą opinią?

MAŁO PRAWDOPODOBNE

- Źródło było cytowane przez różne renomowane media.
- Informację potwierdza wielu naukowców/naukowczyń.
- Niezależne strony internetowe odpowiedzialne za weryfikowanie informacji potwierdzają wiarygodność danego źródła oraz powiązane z nim tezy.

TAK

PRAWDOPODOBNE

- Źródło informacji jest niejasne.
- Informację udostępniają tylko samozwańczy eksperci/samozwańcze ekspertki.
- Niezależne strony internetowe odpowiedzialne za weryfikowanie informacji nie potwierdzają wiarygodności danego źródła i odrzucają powiązane z nim tezy.

NIE

TAK

Sprawdź styl i ton wypowiedzi – czy jest wyważony i sprawiedliwy czy sensacyjny i jednowymiarowy?

MAŁO PRAWDOPODOBNE

- Autor_ka nie boi się złożoności, wypowiedź uwzględnia różne punkty widzenia.
- Autor_ka potrafi przyznać się do ograniczeń w swojej wiedzy.
- Ton jest obiektywny, skupiony na faktach.

OK! UDOSTĘPNIJ

PRAWDOPODOBNE

- Autor_ka przedstawia informację jako jedyną słuszną prawdę.
- Autor_ka zadaje pytania zamiast dawać odpowiedzi.
- Autor_ka demonizuje osobę, którą podejrzewa o odpowiedzialność za domniemany spisek.
- Ton wypowiedzi jest subiektywny, z dużym ładunkiem emocjonalnym.
- Przesłanie ilustrują obrazy lub anegdoty grające na emocjach.

NIE UDOSTĘPNIJ

TAK

Czym jest prawdziwy spisek?

Prawdziwe spiski, małe i duże, naprawdę istnieją. Częściej dotyczą mniejszych, ograniczonych wydarzeń lub osób – np. morderstwa lub zamachu stanu. Są demaskowane przez informatorów i przez media, w oparciu o fakty i dowody, które można zweryfikować.



Szukasz PRAWDZIWEGO SPISKU?



W 2006, amerykański Sąd Rejonowy w Waszyngtonie orzekł, że największe firmy produkujące papierosy winne były udziału w spisku. Przez dziesięciolecia firmy te ukrywały dowody na to, że palenie wiąże się z zagrożeniem dla zdrowia, aby zwiększyć sprzedaż.
- LA Times, 2006.

Z podziękowaniami dla Michaela Buttera, współautora książki COMPACT Guide to Conspiracy Theories („COMPACT: Przewodnik po teoriach spiskowych”), oraz Johna Cooka i Stephena Lewandowsky’ego, autorów The Debunking Handbook („Podręcznika obalania mitów”) i The Conspiracy Theory Handbook („Podręcznika teorii spiskowych”).

Sprawdzaj źródła.
Jeśli masz wątpliwości, nie publikuj.
Zatrzymaj plagę dezinformacji.

Wersję polską opracowano na podstawie materiałów przygotowanych przez UNESCO i KOMISJĘ EUROPEJSKĄ.